

ANALYSE **PRESIDENT NR.45**

In deze zes confrontaties zal het presidentschap van Trump worden getest...

In aanloop naar het presidentschap brak Donald Trump met verwachtingspatronen en gebruiken in de Amerikaanse politiek zonder dat het hem schaadde. Maar blijft dat zo?

Door onze redacteur **Maartje Somers**

Deze vrijdag begint Donald J. Trump te regeren. Hij zal de 45ste president van de Verenigde Staten zijn. Trump is ook de eerste president die nooit een politiek of militair ambt bekleedde, en de eerste in de moderne tijd die niet voortkomt uit zijn eigen partij. Trumps korte aandachtsspanne is berucht, zijn autoritaire neigingen zijn opmerkelijk. Tijdens de transitieperiode etaleerde hij weinig presidentieel gedrag of dossierkennis en des te meer achteloosheid als het gaat om vaste waarden van de baan, zoals de dagelijkse veiligheidsbriefing.

„Het Amerikaanse presidentschap”, zei John Dean tegen tijdschrift *The Atlantic*, „is nog nooit overgeleverd aan een autoritaire persoonlijkheid als Donald Trump. Hij gaat onze democratie op de proef stellen zoals nog nooit is gebeurd.”

Dean (78) kan het weten. Hij was als adviseur van president Nixon eerst betrokken bij de Watergate-inbraak, en getuigde later tegen Nixon. Aan de vooravond van vier jaar Trump kan daarom de vraag gesteld worden: wie komt er als winnaar uit de test? Trump of de Amerikaanse democratie? Daarover valt nu nog weinig te zeggen. Maar de strijdperken zijn wel al afgebakend, en sommige posities ingenomen. Trumps armslag wordt in deze confrontaties bepaald:

...met z'n eigen entourage

Die valt uiteen in twee duidelijke kampen: aan de ene kant de populistische en Trump-getrouwen die weinig ophebben met de Republikeinse orthodoxie (zoals topstrateeg Steve Bannon), anderzijds de leden van de partijtop (adviseur Priebus, vicepresident Pence). Deze laatste zullen veel meer geneigd zijn zaken te doen met het Congres. Het zou niet de eerste keer zijn dat stafleden van de president het met elkaar aan de stok krijgen en tegen elkaar inwerken, zoals bijvoorbeeld in Obama's eerste termijn het geval was. Obama's meer idealistische adviseurs Valerie Jarrett en David Axelrod botsten met de pragmatische en om zijn uitgesprokenheid beruchte stafchef Rahm Emanuel. Emanuel ruimde het veld. Daar staat tegenover dat de president en zijn persoonlijke staf, wanneer ze als eenheid opereren, moeilijk zijn tegen te houden. In de woorden van Nixon-adviseur Dean: „Pas op als Trump en zijn team de reikwijdte beseffen van de buitengewone macht die ze zullen hebben. Dan wordt het meer dan opwindend. Dan wordt het gevaarlijk.”

...met het Congres

„Het Congres is waar het lot van Trumps presidentschap wordt beslist”, schreef de conservatieve columnist Charles Krauthammer deze week in *The Washington Post*. Trump treedt aan met een comfortabele meerderheid in het Huis en de Senaat. Hij hoeft dus niet, zoals Obama in zijn tweede termijn, te worstelen met een vijandig Congres en zijn toelichting te nemen tot de creten om zijn agenda door te voeren.

Na acht jaar in de oppositie staan Republikeinse Congresleden strak van dadendrang. Er zijn

gedetailleerde plannen voor het terugtrekken van *Obamacare* en voor belastingverlaging. Toch zag Trump al kans met achtelozе opmerkingen kwaad bloed te zetten onder Republikeinse Congresleden. Trump veegde een deel van het belastingplan van Paul Ryan, Republikeins voorzitter van het Huis van Afgevaardigden, van tafel met de woorden: „te gecompliceerd”. Waarna Ryan, die Trump verschillende keren met grote moeite steunde tijdens de campagne, terug kon naar de tekenafel.

Zo mogelijk nog verwoestender was Trumps opmerking - zondag, in reactie op zorgen over het stopzetten van *Obamacare* zonder vervangend plan - dat hij „een zorgverzekering voor iedereen” zou regelen. Geen standpunt kan verder af staan van de Republikeinse orthodoxie van een minimale overheid en een zo goedkoop mogelijk zorgstelsel. Woensdag probeerde Mike Pence de gapende kloof te overbruggen door te zeggen dat het uiteindelijke plan „betaalbaar voor iedereen” zou zijn.

„Het is altijd een vergissing om je mandaat te overschatten”, waarschuwde Mitch McConnell deze week via *The New York Times*. „Nieuwe meerderheden denken vaak dat het voor altijd is. In dit land is niets voor altijd.” De waarschuwing had iets weg van een dreigement. De Republikeinse Senaatsvoorzitter spande zich afgelopen jaren onvermoeibaar en met succes in voor het neerhalen van Obama's plannen.

...met staf en ministersploeg

In de regering-Trump komen bovendien veel ministers die meer op één lijn zitten met Republikeinen in het Congres dan met Trump en sommige van zijn adviseurs. Trumps nationale veiligheidsadviseur, de radicale generaal b.d. Michael Flynn, die contacten onderhoudt met Rusland en sceptisch is ten aanzien van de NAVO, zal bijvoorbeeld zaken moeten doen met de beoogd minister van Defensie, de gerespecteerde generaal James Mattis, die Rusland ziet als Amerika's grootste bedreiging. Of Trump hier een verdeel-en-heerstactiek heeft toegepast, of enkel chaos heeft gecreëerd, moet blijken, maar een krachtmeting lijkt onvermijdelijk. Overigens is het doorgaans de presidentiële staf die de koers bepaalt, eerder dan een minister. Obama's stafchef Rahm Emanuel placht de ministersploeg te omschrijven als „minions”.

...met inlichtingendiensten

Al voor zijn aantreden heeft Trump kans gezien een knallende ruzie te schoppen met de inlichtingentop. Hij hoonde wekenlang hun constatering weg dat Rusland zich mengde in het Amerikaanse verkiezingsproces, alvorens die achtelozе te beamen. Hij vergeleek ze met nazi's en beschuldigde CIA-directeur John Brennan van het lekken van de memo's met beweringen over zijn Russische connecties en gefilmde seksuele escapades in een Moskou hotel.

Zo verzwakt Trump niet alleen het land, maar ook zijn eigen positie, legden oud-FBI- en CIA-medewerkers uit in de Amerikaanse pers. Een president die het vertrouwen van de diensten

Hij gaat onze democratie op de proef stellen zoals nog nooit is gebeurd

John Dean,
oud-adviseur van
Richard Nixon

...met het Amerikaanse volk

Trump treedt aan met bijna drie miljoen stemmen minder op zijn naam dan zijn tegenstrever Clinton. Trump-kiezers blijven hem steunen in interviews met de pers, maar onder Amerikanen in het algemeen is het enthousiasme over Trump gedaald. Een peiling van Gallup constateerde dat maar 44 procent van de Amerikanen Trumps aanpak van zijn transitie waardeerde. Bij Obama was dat 83 procent, bij George W. Bush 61 procent. Trump beschikt bij zijn aantreden dus over weinig goede wil. Maar daar staat tegenover dat hij het economisch tij mee heeft.

Maar stel dat Trump, bijvoorbeeld door het drastisch terugdraaien van *Obamacare*, zijn kiezers voor het hoofd stoot. In zo'n geval zullen ook Congresleden van zijn eigen partij zich razendsnel van hem afkeren, zeker als eind 2018 de tussentijdse Congresverkiezingen naderen. „Elke president begint met een goodwill-spaarrekening in het Congres”, zei Phil Schilliro, die over wetgeving ging in Obama's staf gedurende diens eerste termijn, in *The New York Times*. „Als een president daalt in de peilingen, raakt zo'n rekening snel leeg.”

...met het presidentschap zelf

Het grootste gevaar voor Trumps presidentschap is zonder twiifel Donald Trump zelf. Trump heeft zijn wereldwijde netwerk van bedrijven en licentiecontracten niet noemenswaardig gescheiden van zijn ambt. Hoewel er geen bewijs boven tafel is gekomen, zijn er gerede verdenkingen voor contacten tussen zijn entourage en de Russische regering tijdens of misschien zelfs na zijn campagne. Trump staat op de dag van zijn aantreden kortom aan de rand van een mijnenveld van potentiële schandalen.

Daar staat tegenover dat Trump in de aanloop naar zijn presidentschap heeft gebroken met vrijwel alle verwachtingspatronen en gebruiken in de Amerikaanse politiek, zonder dat hem dit geschaad heeft. Als Donald Trump het afgelopen jaar iets heeft bewezen, dan is het dat hij kan komen bovendrijven terwijl maar weinigen denken dat hij een kans maakt.

John Dean zei tegen *The Atlantic* dat hij schandalen onvermijdelijk acht, maar dat ze Trump niet zullen raken. Het Amerikaanse publiek is volgens hem ongevoelig geworden voor politieke corruptie. „Tenzij Trump zo'n ramp wordt dat het volk in opstand komt en het Congres verandert [dat wil zeggen: Democratisch maakt, red.] bij de tussentijdse verkiezingen, is hij veilig.”

1. 'And so, my fellow Americans: ask not what your country can do for you; ask what you can do for your country.'

John F. Kennedy,
inauguratie-speech (1961)

Met deze memorabele oproep heeft John F. Kennedy het feitelijk verpest voor al z'n opvolgers. Want hoe geraffineerd hun speeches soms ook in elkaar zaten, steeds was er die kritiek: dit was geen Kennedy-speech. De nadruk ligt vaak op het tweede deel van de onliner, maar juist de eerste vijf woorden („En dus, mijn mede-Amerikanen...”) zorgden ervoor dat iedereen extra goed oplette. Nederlandse politici vergeten zo'n cruciaal aanlooppuntje meestal, waardoor het publiek niet doorheeft dat er iets bijzonders gezegd wordt.

OPINIE

... en zo kan zijn inaugurele rede eruit zien

De toespraken van Amerikaanse presidenten bij hun inauguratie lijken op elkaar. Ze overdrijven de problemen om later succes te claimen.

Door **Lars Duursma**

AMSTERDAM. „Amerika is een geweldig land. Maar we worstelen met grote problemen. Veel mensen leven in armoede of hebben geen baan. Dat is niet de schuld van het volk, dat is de schuld van falend leiderschap. Deze speech markeert een nieuw begin. Er liggen grote uitdagingen voor ons die vragen om krachtige maatregelen. Daarbij hebben we iedereen nodig. Internationaal zullen we de banden aanhalen met iedereen die onze waarden deelt. De waarden waarvan ons succes afhangt, zijn diepgeworteld in Amerika. Dat gaat terug naar onze *Founding Fathers*. Want wat is Amerika toch een geweldig land. *God bless the United States of America.*”

Dat is de kern van bijna alle presidentiële inauguratieredes. Zoals in Nederland met name de oppositiepartijen er momenteel veel belang bij hebben om te beweren dat ons land in diepe crisis verkeert, heeft ook een Amerikaanse president er veel belang bij om de problemen van het land bij zijn eerste inauguratierede flink aan te zetten. Het geeft je de kans om het land later voor te houden hoeveel beter het inmiddels gaat - en daar uiteraard alle krediet voor te claimen.

Zelfs Barack Obama, die toch bekend staat om z'n optimistische speeches en een retoriek van eenheid, haalde in 2009 flink uit naar het beleid van z'n voorganger. Alles was bar en boos: de belangen van enkelingen hadden gedomineerd en onplezierige beslissingen waren

eindeloos doorgeschoven. Amerika was weggegliden van zijn oorspronkelijke idealen.

Het zou me niet verbazen als ook Donald Trump vanavond deze structuur volgt. Want hoewel z'n tweets blijven verrassen, zijn de officiële toespraken die hij van zijn *teleprompter* (autocue) voortdraagt tamelijk voorspelbaar.

Trump heeft beloofd z'n verhaal kort te houden. Dat lijkt een wijs voornemen. In 1865 liet Abraham Lincoln bij z'n tweede inauguratie-

speech zien dat je met slechts 700 woorden een geweldig verhaal kunt neerzetten.

De langste inauguratierede ooit komt op naam van president William Henry Harrison. Zijn toespraak in 1841 telde 8.445 woorden en duurde bijna twee uur. Hoewel het vroom, droeg hij geen jas - dat stond niet krachtig. Dertig dagen later overleed hij aan een longontsteking, dacht men destijds. Tegenwoordig wordt ook gedacht dat hij overleed aan tyfus. Trump zou er wel een woord voor hebben. *SAD!*

Lars Duursma is speechexpert en oprichter van trainingsbureau Debatix. Vorige week verscheen zijn boek *De beste toespraken van Barack Obama*.

2. 'Let me assert my firm belief... that the only thing we have to fear is... fear itself.'

Franklin Delano Roosevelt,
eerste inauguratie-speech (1933)

Een van de meest memorabele uitspraken van de twintigste eeuw: we hoeven alleen de angst zelf te vrezen. Het land stond er beroerd voor ten tijde van de toespraak - een kwart van alle Amerikanen was werkloos. Direct in de eerste alinea sprak Roosevelt deze woorden uit. En dat was ook de laatste keer dat hij de woorden 'angst' of 'vrees' zou gebruiken: het vervolg was optimistisch en optimistisch. Gelukkig bleef het niet bij woorden. Daags na de speech introduceerde hij een serie economische programma's die de geschiedenis in zouden gaan als *The New Deal*.

3. 'In this present crisis, government is not the solution to our problem; government is the problem.'

Ronald Reagan,
eerste inauguratie-speech (1981)

Opnieuw een eenvoudig zinnenet met veel betekenis: onze overheid is niet de oplossing, maar het probleem. Net als Kennedy brengt Reagan zijn overheidsfilosofie terug tot een simpel en gedenkwaardig contrast. Bill Clinton borduurde in zijn tweede en inhoudelijk wat magere inauguratierede uit 1997 voort op deze uitspraak: „Vandaag kunnen we dit vaststellen: de overheid is niet het probleem én de overheid is niet de oplossing. Wij, het Amerikaanse volk, zijn de oplossing.”